

Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımlarının Sosyal Yaşam Üzerine Etkisi

Serkan Dinçeriⁱ, Mustafa Mavaşoğluⁱⁱ, Fehmiye Mavaşoğluⁱⁱⁱ

Özet: Son 10 yılda kullanımı hızla artan İnternet ile ilgili günümüze kadar birçok alanda araştırma yapılmış, bu araştırmalarda en tartışmalı sonuçlara, İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerine etkilerini inceleyen çalışmalarda ulaşılmıştır. İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerine etkisini inceleyen çalışmaların sonuçlarında İnternet kullanımının olumlu, olumsuz ve kişilik özelliklerine göre farklılık gösteren etkileri olduğu belirtilmektedir. Bu farklı sonuçlara ulaşılma nedenlerinin en başında, sosyalleşmenin bireyler tarafından farklı olarak algılanması gelmektedir. Bu farklı algılamadan yola çıkılarak hazırlanan bu çalışma, İnternet kullanımının üniversite öğrencilerinin sosyal yaşamları üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda iki farklı bölümde öğrenim gören ve iki dönem bilgisayar dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenimlerine başladıkları ilk dönemde İnternet kullanımları ve sosyal yaşamları incelenmiş, İnternet kullanım süreleri farklı olan iki grup arasında iki dönem sonunda katılımcıların İnternet kullanımları ve sosyal yaşamları tekrar incelenmiştir. Uygun örnekleme göre seçilen 60 üniversite öğrencisinin katıldığı bu araştırmada, evreni Türkiye'deki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi olarak yarı deneysel öntest-sontest kontrol grup deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen üç bölümlü anket kullanılarak toplanmış; veriler ANOVA ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılarak sonuçlar yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerinde destekleyici ve olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet kullanımı, sosyal yaşam, asosyalleşme.

GİRİŞ

Bilgi, eğlence, iş, alışveriş, vb. kavramlarla bütünleşmiş olarak kabul edilen İnternet, bilgisayarların birbirleri ile kesintisiz akış ağını sağlayan bir araç olarak tanımlanmaktadır. Son on yıl öncesine kadar sadece belirli kesimler-kurumlarca kullanılan İnternet, günümüzde hemen hemen tüm evlerde hatta tüm alanlarda insanların kullanımına sunulmuştur. Böylece İnternet sadece bilgiye ulaşmayı sağlayan bir araç olmaktan çıkarak, milyonlarca kişinin sosyalleşmesini ve etkileşime girmelerini sağlayan iletişim aracı haline gelmiştir (Hamburger ve Hayat, 2011; Hamburger ve Ben-Artzi, 2000; Stepanikova, Nie ve He, 2010; Tsitsika vd. 2009). İnsanların sosyal yaşamında ve kişilik özelliklerinde büyük değişimlere neden olan İnternet kullanımı ile ilgili birçok araştırma yapılmış, İnternet kullanımının olumlu ve olumsuz etkilerini belirten birçok çalışma literatürde yerini almıştır.

İnternet kullanımı ile ilgili yapılan birçok araştırmada, bireysel özelliklerin farklılığından dolayı İnternet kullanımının hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu belirtilmektedir (Erwin vd., 2004; Hills ve Argyle, 2003; Swickert vd., 2002). Bu çalışmalara ek olarak bazı çalışmalar da İnternet kullanımının sosyal etkileşimi artırdığı (Boase vd., 2006; Hampton vd., 2009; King ve Moreggi, 1998; Mickelson, 1997; Morahan- Martin ve Schumacher, 2003; Wang ve Wellman 2010; Winzelberg, 1997; Zhao, 2006), buna bağlı olarak da sosyalleşmeyi desteklediğini belirtmektedir (Katz ve Aspden, 1997; King ve Moreggi, 1998; Mickelson, 1997, Robinson vd., 2000; Silverman, 1999; UCLA, 2000). Bu sonuçları destekleyici nitelikteki bazı çalışmalarda ise

ⁱ Arş.Gör., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, dincerserkan@cu.edu.tr

ⁱⁱ Yrd.Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi ABD, mmavas@cu.edu.tr

ⁱⁱⁱ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi ABD, fmavasoglu@gmail.com

İnternet kullanımının kişilerin sosyalleşmesini pekiştirmek amacıyla kullanılabilceği belirtilmektedir (Bromberg, 1996; Parks ve Floyd, 1996; Winzelberg, 1997). Bu sonuçlara rağmen bazı araştırmacılar İnternet kullanımının kişisel özellikleri desteklemede başarısız olduğunu; sosyal ilişkileri ve sosyalleşmeyi azalttığını belirtmektedir (Jones, 1997; Kiesler ve Kraut, 1999; Kraut vd. 1998; Kraut vd. 2002; Li vd., 2010; Nie, Hillygus, ve Erbring, 2002; Sanders vd., 2000).

Hamburger ve Hayat (2011) yapmış oldukları çalışmada modern yaşam için İnternet kullanımının etkili bir araç olduğunu belirtirken, The Home Net Project raporunda (Kraut vd., 1998) İnternet'in olumsuz etkileri olduğu dile getirilmektedir. Kraut vd. (1998) tarafından yapılan çalışmada İnternet üzerinden sosyal ilişki kuran kişilerin, aile ve arkadaşları ile iletişimlerinde düşüş olduğu belirtilmektedir. İnternet kullanımı ile aile-arkadaşlarla olan iletişimde negatif bir ilişki bulan bu çalışmada, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı da belirtilmektedir. Birçok çalışmada olduğu gibi Nie ve Erbring (2000)'in çalışmasında da Kraut vd. (1998)'nin sonuçlarına paralel sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara ek olarak İnternet kullanımında birey özellikleri incelenmiş ve çekingen bireylerin diğer bireylere göre İnterneti daha fazla kullanma eğiliminde oldukları belirtilmiştir (Hamburger ve Ben-Artzi; Kraut vd. 1998; Lavin, Marvin, McLarney, Nola ve Scott, 1999; Morahan- Martin ve Schumacher, 2003). Önceki çalışmalarda elde edilen verilere paralel olarak Hampton vd. (2009) ve Mok, Wellman, ve Carrasco (2010) da İnternet kullanan bireylerin kullanmayan bireylere göre insanlarla daha fazla iletişim halinde olduğunu bulmuşlardır. Literatürdeki sonuçların farklılıklarının bu denli büyük oluşu, öncelikli olarak hem sosyal aktivite-izolasyon hem de sosyalleşme tanımlarının yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır.

Sosyalleşme; toplumdaki mevcut ya da beklenen rolleri yerine getirmek için gerekli olan bilgi, beceri, değerler, eğilimler ve öz algıların benimsenmesi ya da gelişimi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre sosyalleşme, toplumun üyesi olma, diğer bireylerle birlikte yaşamayı öğrenme sürecidir (Kenyon ve McPherson, 1974). Bu tanımlara ek olarak Ozankaya (1991) sosyalleşmeyi, bireyi toplumun ve çeşitli grupların birer üyesi hâline getiren değer, tutum ve davranışlarını kurumsallaşmış normlarla uygun olarak tanımlayabilmesine imkân veren bir kültürleşme süreci olarak tanımlamaktadır. Bu süreç içinde birey, diğer bireylerle iletişim yoluyla kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirmekte ve sürecin içeriği ve biçimi, öğrenme yoluyla belirlenmektedir.

Sosyalleşme tanımları incelendiğinde, İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olduğunu belirten çalışmaların farklı sonuçlara ulaşmasındaki en büyük nedenlerden birinin, sosyalleşme tanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin Robinson vd. (2000) İnternet'in çoğu zaman kişilere yüz yüze (video konferans, vb.) konuşma imkânı vererek sosyalleştirdiğini ve sosyal yaşamı desteklediğini belirtmektedir. Bu sonuca paralel olarak Stepanikova vd.'nin (2010) İnternet gibi sosyal ilişkileri destekleyici yeni araçların yardımı ile sosyalleşmenin arttığını belirtmesine rağmen, Kiesler ve Kraut (1999) ve Kraut vd. (1998) çalışmalarında İnternet kullanımının toplumun yapısına uygun olmadığı, bu nedenle de İnternet kullanımının kişilerin sosyal yaşamlarına olumsuz etki ettiğini belirtmektedirler. Elde edilen sonuçlar sosyalleşme tanımının bireylerce aynı zamanda aynı mekânda olma gerekliliği gibi algılandığında İnternet kullanımının olumsuz etkisi olduğunun düşünüldüğünü göstermektedir. Ancak aynı zamanda aynı mekânda olma şartı olmadan bireylerin iletişim içinde olmaları şeklinde algılandığında ise İnternet kullanımının sosyal yaşamı destekleyici bir nitelikte olduğunun düşünüldüğü bir gerçektir. Sosyalleşme tanımları tekrar incelendiğinde, bireylerin aynı zamanda aynı mekânda olma şartının olmadığı; sadece toplumun bu normları kabul etmesi gerektiğinin vurgulandığı anlaşılmaktadır.

Bu tanımlama ve literatürdeki farklı sonuçlardan yola çıkılarak bu çalışmanın amacı, İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerine etkisini incelemek olarak belirlenmiştir.

Araştırma Soruları

Bu çalışmanın amacı, Internet kullanımının sosyal yaşam üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

- 1) Internet kullanımının sosyal yaşam üzerindeki etkileri hakkında üniversite öğrencilerinin düşünceleri nedir?
- 2) Internet kullanım sürelerine göre Internet'in sosyal yaşam üzerindeki etkisi nedir?

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi olarak, deney ve kontrol gruplarının rastgele oluşturulmasının çok güç veya imkansız olduğu durumlarda, önceden oluşturulmuş grupların kullanılmasıyla gerçekleştirilen bir yöntem olarak tanımlanan (Karasar, 1999) yarı deneysel yöntem seçilmiştir; araştırma sorularını cevaplamak için veriler ön-son test araçları ile toplanmıştır.

Katılımcılar

Bu çalışma, uygun örneklem yöntemi ile Türkiye'de yer alan devlet üniversitelerindeki iki farklı bölümde (bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi ile Fransız dili eğitimi) öğrenim gören, birinci sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Tablo 1'de görüldüğü üzere uygun örneklemden rastgele seçilen 60 öğrencinin % 40.00'ını erkek, % 60.00'ını kız öğrenciler oluşturmaktadır. Fransız dili eğitimi (FDE) bölümünde öğrenimlerini sürdüren öğrenciler haftada 4 saat, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencileri ise haftada 5 saat bilgisayar dersi almaktadırlar. Buna ek olarak FDE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bilgisayar ile ilgili ek dersleri bulunmazken, BÖTE bölümü öğrencilerinin proje, ev ödevi ve diğer dersleri ile ilgili okul dışındaki çalışmalarını yerine getirmeleri için Internet kullanım süreleri arttırılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların profili.

Cinsiyet	FDE (n=30)		BÖTE (n=30)		Toplam (n=60)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Erkek	3	10.00	21	70.00	24	40.00
Kız	27	90.00	9	30.00	36	60.00
Toplam	30	100.00	30	100.00	60	100.00

Veri Toplama Araçları ve Analizi

Katılımcılara birinci sınıfa başladıkları ilk derste (Eylül) ve birinci sınıf ikinci dönem son dersinde (Haziran) anket uygulanmıştır. Eylül ayında benzer özellikler gösteren çalışma gruplarından FDE bölümü öğrencileri, çalışma sonunda yaklaşık olarak 96 saat Internet içerikli ders almışlardır. Buna karşın BÖTE bölümü öğrencilerine 120 saati ders ve 50 saati proje uygulamaları olmak üzere yaklaşık 170 saat Internet kullanımı sağlanmıştır. Ayrıca gönüllü öğrenciler ile bu tarihler arasında Internet kullanımı ve sosyalleşme başlığı altında söyleşiler ve birebir görüşmeler yapılarak nitel veriler elde edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan üç bölümlü bir anket geliştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü eşliğinde gözden geçirilen ankette ilk etapta 18'i çoktan seçmeli, ikisi açık uçlu

olmak üzere 20 soru yer almıştır. Testin pilot uygulaması yapılmış, anketin yapı geçerliliği için ölçme değerlendirme alanında iki uzmanın katkıları ile pilot uygulamanın sonuçları incelenmiştir. İncelemeler sonucunda beş sorunun ayırt ediciliğinin olmadığına karar verilerek, ölçme aracı kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak 15 maddeden oluşan ölçme aracı üzerinde istatistiksel işlemler yapılmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümünde katılımcılara demografik bilgileri sorulmuştur. Katılımcılara ikinci bölümde, bir gün boyunca kaç saat İnternet kullandıkları; arkadaşları ve aileleri ile kaç saat görüştikleri; sinema, tiyatro vb. etkinliklere ne kadar zaman ayırdıkları; okul, iş vb. etkinlikler için ne kadar zaman harcadıkları sorulmuş, gün olarak hesaplayamadıkları durumlarda 1 haftalık süreleri hesaplayıp bu süreyi 7'ye bölmeleri istenmiştir. Ayrıca katılımcılara boş vakitlerini nasıl değerlendirdikleri ve İnternet kullanımının sosyal yaşam üzerine etkileri hakkında ne düşündükleri de sorulmuştur.

Anketin üçüncü bölümünde ise katılımcılara İnternet'i birincil ve ikincil olarak hangi amaçla/amaçlarla kullandıkları sorulmuştur. Katılımcıların ön-son test arasındaki maddelere vermiş oldukları cevapların parametrik test olan iki yönlü Anova analizi ile incelenmesi için öncelikle gerekli verilerin normal dağılımı, grupların eşit varyansa sahipliği sayıltılarını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Normal dağılım sayıltısının test edilmesi için -örneklem sayısının 50'den büyük olması nedeni ile- Kolmogorov-Smirnov Testi, varyansların eşitliğini test etmek için Levene Testi kullanılmıştır. Buna ek olarak İnternet kullanım süresi ile İnternet kullanımının sosyal yaşama etkisi arasındaki korelasyona bakılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilere İnterneti hangi amaçla kullandıkları sorulmuş, vermiş oldukları cevaplar Tablo 2'de gösterilmiştir. Tabloya göre öğrenciler her iki ankette de İnterneti en çok ders için kullandıklarını, ikinci olarak da iletişim amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öntest ve sontestten elde edilen veriler, İnternet kullanım amaçları açısından incelenmiş, iki grup arasında gerek öntestte ($F_{(1,58)} = .22$; $p = .64$) gerekse de sontestte ($F_{(1,58)} = .01$; $p = .94$) gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. İnternet kullanım amaçlarındaki değişim gruplar arasında incelendiğinde, İnternet kullanım amaçlarının değişimi açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark ve ilişki bulunamamıştır ($F_{(1,57)} = .02$, $p = 0.89$, $\eta^2 = .00$).

Tablo 2. İnternet kullanım amaçları.

		FDE (n=30)		BÖTE (n=30)	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ön test	Ders/Akademik	10	33.30	10	33.33
	Oyun	0	0.00	3	10.00
	İletişim	8	26.70	4	13.33
	Gezinme	4	13.30	5	16.67
	Film, müzik vb.	2	6.70	8	26.67
	Kullanmıyorum	6	20.00	0	.00
Son test	Ders/Akademik	15	50.00	14	46.67
	Oyun	3	10.00	2	6.67
	İletişim	7	23.30	10	33.33
	Gezinme	2	6.70	3	10.00
	Film, müzik vb.	3	10.00	1	3.33
	Kullanmıyorum	0	.00	0	.00

Analiz sonuçlarında anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen, kontrol grubu öğrencilerinin İnterneti iletişim aracı olarak kullanma oranlarında düşüş gözlenirken, deney grubu öğrencilerinin İnterneti iletişim aracı olarak kullanma oranlarında ciddi bir artış olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. İnternet kullanım süreleri ile sosyal yaşama ayrılan süreler.

		FDE (n=30)		BÖTE (n=30)	
		\bar{X}	ss.	\bar{X}	ss.
Ön test	İnternet kullanım süresi	2.27	2.12	3.20	2.22
	Sosyal yaşama ayrılan süre	7.07	1.99	6.13	2.53
Son test	İnternet kullanım süresi	2.63	4.93	4.40	1.90
	Sosyal yaşama ayrılan süre	7.20	1.49	6.33	1.86

Tablo 3'te de görüldüğü üzere, yapılan öntest istatistik sonuçlarına göre katılımcıların bölümlerine göre günlük İnternet kullanım süreleri ($F_{(1,58)} = 2.278$; $p = .11$; $\bar{X}_k = 2.27$, $\bar{X}_d = 3.20$) ve sosyal yaşama ayırdıkları süreler ($F_{(1,58)} = 4.00$; $p = .05$; $\bar{X}_k = 7.07$, $\bar{X}_d = 6.13$) arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Aynı değişkenler sontest verilerine göre incelendiğinde, sosyal yaşama

ayırdıkları süreler açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamazken ($F_{(1,58)} = 3.95$; $p = .06$; $\bar{X}_k = 7.20$, $\bar{X}_d = 6.33$); İnternet kullanım süreleri açısından gruplar arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir ($F_{(1,58)} = 10.94$; $p = .00$; $\bar{X}_k = 2.63$, $\bar{X}_d = 4.40$).

Katılımcıların günlük İnternet kullanım süreleri ve sosyal yaşama ayırdıkları süreler arasındaki değişim gruplar arasında incelendiğinde; sosyal yaşama ayırdıkları sürelerin değişimi arasında ($F_{(1,57)} = 1.24$, $p = .27$, $\eta^2 = .021$) anlamlı bir fark ve ilişki bulunamazken; İnternet kullanım sürelerinin değişimi açısından gruplar arasında anlamlı bir fark ve ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($F_{(1,57)} = 8.33$, $p = .00$, $\eta^2 = .13$). Bu farklılık incelendiğinde deney grubundaki katılımcıların İnternet kullanımında daha fazla artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların İnternet kullanımı ve sosyal yaşamlarına ayırdıkları sürelerin artmış olduğu sonucundan yola çıkılarak İnternet kullanımı ve sosyal yaşamlarına ayırdıkları süreler arasındaki ilişki, gruplar kontrol altında tutularak tekrar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öntestte incelenen İnternet kullanımı ve sosyal yaşamlarına ayırdıkları süreler arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmazken ($r = .04$, $p = .77$); sontestte incelenen İnternet kullanımı ve sosyal yaşama ayırdıkları süreler arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.47$, $p = .00$). Değişkenler arasında negatif bir ilişki olmasına rağmen her iki değişkenin diğer sorularda artışının nedeninin araştırılması için katılımcılara boş zamanlarında yapmış oldukları eylemler sorulmuş; sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Boş zamanlarını değerlendirme şekilleri.

		FDE (n=30)		BÖTE (n=30)	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ön test	Arkadaş/aile	27	90.00	25	83.33
	Kitap/dergi vb.	0	.00	1	3.33
	Tv. vb.	0	.00	2	6.67
	Sosyal dernekler	0	.00	0	0.00
	Bilgisayar kullanımı	3	10.00	2	6.67
Son test	Arkadaş/aile	23	76.67	25	83.33
	Kitap/dergi vb.	4	13.33	1	3.33
	Tv. vb.	0	.00	0	.00
	Sosyal dernekler	3	10.00	0	.00
	Bilgisayar kullanımı	0	.00	4	13.33

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ($n=48$) boş zamanlarında aile/arkadaşları ile görüştikleri, diğer katılımcıların ise boş zamanlarını kitap/dergi okuyarak ($n=5$) geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara "İnternet kullanımı sizce bireyleri asosyalleştiriyor mu?" sorusu sorulmuş, katılımcıların vermiş olduğu cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. İnternet kullanımının bireyleri asosyalleştirdiği düşüncesine katılma oranları

		FDE (n=30)		BÖTE (n=30)	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ön test	Evet	16	56.67	17	53.33
	Kararsız	9	30.00	4	16.67
	Hayır	5	13.33	9	30.00
Son test	Evet	7	16.67	7	16.67
	Kararsız	10	46.67	2	13.33
	Hayır	13	34.66	21	70.00

Tablo 5’te de görüldüğü üzere her iki gruptaki katılımcıların büyük bir çoğunluğu öntestte İnternet kullanımının bireyleri asosyalleştirdiğini belirtirken (n=33), sontestte bu oranın ciddi bir düşüş gösterdiği tespit edilmiştir (n=14). Katılımcıların İnternetin asosyalleştirmesi üzerine vermiş oldukları cevapların değişimi gruplar arasında incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($F_{(1,57)} = 2.19$, $p = .14$, $\eta^2 = .04$). Ancak cevaplardaki bu değişim, bilgisayar kullanım sürelerinin değişimi ile karşılaştırıldığında; İnternet kullanma süreleri artan katılımcıların, İnternet kullanımının asosyalleştirdiğine dair vermiş oldukları cevabı sosyalleştirdiğine dair cevapla değiştirdikleri, buna bağlı olarak İnternet kullanım sürelerindeki değişim ile İnternetin sosyalleştirdiğine dair fikir değişiminde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = .36$; $p = .00$). Veri toplama araçlarının yanı sıra öğrencilerle yapılan görüşmelerde toplanan nitel verilerde dikkati çeken ifadeler aşağıda belirtilmiştir (ÖK1: kontrol grubu 1. öğrenci; ÖD1: deney grubu 1. öğrenci).

ÖK1: “Duruma göre değişmekte bence. Görüşme imkanı bulamadığınız insanlardan sosyal paylaşım siteleri yardımı ile haber alabiliyor onlarla yazıyorsunuz bence sosyalleştirir. Ancak karşılıklı görüşebileceğiniz insanlardaki İnternetten iletişim kuruyorsanız bence bu yanlış.”

ÖK9: “Bence sosyalleştiriyor. Bazı insanlar illa sosyalleşmeyi yan yana bir yerlerde gezme olarak algılıyor. Örneğin biriyle bir gün boyunca birlikte olup hiç konuşmasak bu sosyalleştirdiğimiz anlamına mı geliyor?”

ÖK20: “İnsanlar sürekli İnternet başında vakit geçirir oldu. Bu nasıl sosyalleşmek?”

ÖD3: “Üniversiteye başlamadan önce tamamen içime kapanık biriydim. Ailem ile bile rahatça konuşamadığım zamanlar oldu. Bu nedenle bir süre psikolojik destek bile aldım. Üniversiteye başlamam ile birlikte derslerim nedeniyle günümün büyük bir kısmını (6 saat) bilgisayar/İnternet başında geçirmeye başladım. Yüz yüze iletişim kuramadığım sınıf arkadaşlarımla, İnternet üzerinden yazışmaya başladım. Yazdıklarımı göndermeden önce okuduğum için kendimi daha rahat hissediyordum. Bence İnternet sosyalleştiriyor.”

ÖD23: “Kesinlikle asosyalleştiriyor. Sürekli bilgisayar başındayım, neredeyse annemden bir şey isterken bile sosyal paylaşım sitesinden mesaj atacağım.”

ÖD25: “Sosyalleşme derken aynı yerde yüz yüze konuşmaktan mı bahsediyorsunuz? Şayet öyleyse bence sosyalleştirmiyor. Ancak yüz yüze konuşmak iletişim halinde olmak ise

kesinlikle sosyalleştiriyor. Ben sürekli İnternetten arkadaşlarımla ya video konferans yoluyla ya da sosyal paylaşım sitelerinden mesajlaşarak iletişim kuruyorum.”

ÖD28: “Sosyalleşmenin tanımı nedir?”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüze kadar İnternet kullanımının sosyal yaşamla ilişkisini inceleyen bir çok çalışma olmasına rağmen, bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde ortak bir sonuca ulaşamaması dikkat çekmektedir. Bazı çalışmalar İnternet kullanımının sosyal yaşama olumsuz etkileri olduğunu vurgularken (Erwin vd., 2004; Hills ve Argyle, 2003; Swickert vd., 2002); bazı çalışmalar İnternet kullanımının sosyal yaşamı desteklediğini ileri sürmektedir (Boase vd., 2006; Hampton vd. 2009; King ve Moreggi, 1998; Mickelson, 1997; Morahan- Martin ve Schumacher, 2003; Wang ve Wellman 2010; Winzelberg, 1997; Zahao, 2006).

İnternet kullanımının sosyal yaşama etkisini araştırmak için İnternet kullanımının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bulgular bölümünde belirtildiği üzere, katılımcıların İnternet kullanım amaçları incelendiğinde katılımcıların hem üniversiteye başlamadan önce hem de başladıktan sonra İnterneti ders amaçlı kullandıkları görülmektedir. Katılımcılar İnterneti birincil olarak ders amaçlı kullandıklarını dile getirirler de İnterneti, ikincil olarak, iletişim amaçlı kullandıkları da dikkat çekmektedir. Bu sonuç daha dikkatli incelendiğinde, İnternet kullanım süreleri artan deney grubundaki katılımcıların İnterneti iletişim amaçlı kullanımlarında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, İnternet kullanım süreleri ve sosyal yaşama ayırdıkları sürelerin her ikisinin birden artmış olması dikkati çeken diğer bir nokta olmuştur. İnternet kullanım süreleri bakımından gruplar arasında anlamlı bir farkın olmasına rağmen sosyal yaşama ayrılan sürelerde anlamlı farkın bulunmamasının nedeni, katılımcıların boş vakitlerini değerlendirme şekilleriyle ilişkilendirilmiştir. Katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine dair soruya “arkadaş/aile” cevabını vermeleri ve İnternet kullanım süresi ile sosyal yaşama ayırdıkları süreler arasında negatif bir ilişkinin bulunması ilk etapta birbiriyile tutarsız üç sonuca gidilmesine yol açarken, özellikle görüşmeler sırasında toplanan nitel veriler yardımı ile katılımcıların kavramları farklı yorumladıkları; bu farklılıklara göre cevap verdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Gerek önceki çalışmalarda gerekse de bu çalışmada farklı sonuçlar çıkmasındaki en büyük nedenin ÖD28 tarafından ifade edilen “sosyalleşmenin tanımı nedir?” sorusu ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. ÖD28 tarafından belirtilen bu soruya benzer ifadeler diğer öğrenciler tarafından da farklı şekillerde belirtilmiş; sosyalleşme bir çok öğrenci tarafından birden fazla bireyin aynı zamanda ve yerde ortak paylaşımları olarak algılandığı ve tanımlandığı sonucuna ulaşmıştır. Katılımcılar İnternet aracılığıyla arkadaşları ya da aileleri ile iletişim kurmayı İnternet kullanma olarak değil, olağan bir görüşme olarak nitelendirdikleri bu nedenle de negatif bir ilişki çıktığı ve değişkenler arasında tutarsızlık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu sonucun İnternet kullanım sürelerindeki değişim ile İnternetin sosyalleştirdiğine dair düşüncelerin değişimi arasındaki ilişki ile desteklendiği düşünülmektedir. Çünkü İnternet kullanım süreleri artan katılımcılar hangi gruptan olurlarsa olsunlar, İnternet kullanımının asosyalleştirdiğini düşünürken kullanım süreleri arttıkça sosyalleştirdiğine dair ifade değişikliğine gitmekte ve bu iki değişim arasında olumlu bir ilişki gözlemlenmektedir. Bu ilişki Stepanikova vd. (2010) tarafından yapılan çalışmayla da örtüşmektedir.

Ozankaya (1991) sosyalleşmeyi, bireyi toplumun ve çeşitli grupların birer üyesi hâline getiren değer, tutum ve davranışlarını kurumsallaşmış normlarla uygun olarak tanımlayabilmesine imkân veren bir kültürleşme süreci olarak ifade etmektedir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyalleşme sürecinde bireylerin aynı zamanda aynı mekânda olma şartı belirtilmemektir. Bu yaklaşımdan yola çıkılarak öğrencilerin sosyal yaşama ayırdıkları süreler ile İnternet kullanım

sürelerinin artmış olması, İnternetin sosyal yaşama olumlu bir etkisi olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu sonuç önceki çalışmaların sonuçları ile de desteklenmektedir (Katz ve Aspden, 1997; King ve Moreggi, 1998; Mickelson, 1997, Robinson vd. 2000; Silverman, 1999; UCLA, 2000).

Tespit edilen diğer önemli bir sonuç özellikle kolay iletişim kuramayan katılımcıların, konuşmak yerine yazıyarak rahatlıkla iletişim kurduklarını belirtmeleridir. Bu noktada özellikle metin kullanılarak yapılan görüşmelerde katılımcılar, ifade etmek istediklerini kontrol edebilmelerini büyük bir kolaylık olarak algıladıkları, buna bağlı olarak da Bromberg (1996), Robinson vd. (2000), Parks ve Floyd (1996) ve Winzelberg (1997) tarafından yapılan çalışmalarda da belirtilen İnternet kullanımının sosyal yaşamı destekleyici bir özelliğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak "İnternet kullanımının sosyal yaşama negatif etkileri vardır" gibi genel bir algı oluşmasına rağmen, İnternet kullanımının bireylerin sosyal yaşamları üstünde olumlu bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sosyalleşmenin tanımının yeniden yapılması ya da dijital sosyallik kavramının oluşturulması çalışma sonucunda önerilmektedir. İleriki çalışmalarda örneklem grubunun ve veri alma süresinin genişletilmesi önerilmektedir. Özellikle katılımcılardan nitel veriler toplanarak İnternet aracılığıyla kurulan iletişimleri nasıl tanımladıklarının (İnternet kullanımı/aile-arkadaş görüşmesi) yeniden belirlenmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- BOASE Jeffrey vd. (2006). **The Strength of Internet Ties**, Washington, DC: Pew Internet & American Life Project.http://www.pewinternet.org/files/old-media//Files/Reports/2006/PIP_Internet_ties.pdf, ET: 15.10.2012
- BROMBERG Michael (1996) "Adolescents and Abortion in Brazil" **International Journal of Psychology**, C. 31, S. 3-4, s.27.
- ERWIN Brigitte, TURK Cynthia, HEIMBERG Richard, FRESCO David ve HANTULA Donald (2004). "The Internet: Home to A Severe Population of Individuals with Social Anxiety Disorder?", **Journal of Anxiety Disorders**, C.18, S.5, s.629-646.
- HAMBURGER Yair Amichai ve ELISHEVA Ben-Artzi (2000). "The Relationship Between Extraversion and Neuroticism and The Different Uses of The Internet", **Computers in Human Behavior**, C.16, S.4, s.441-449.
- HAMBURGER Yair Amichai ve HAYAT Zack (2011). "The Impact of The Internet on The Social Lives of Users: A Representative Sample From 13 Countries", **Computers in Human Behavior**, C.27, S.1, s.585-589.
- HAMPTON Keith vd. (2009). **Social Isolation and New Technology: How The Internet and Mobile Phones Impact Americans' Social Networks**, Washington, DC: Pew Internet & American Life Project.
- HILLS Peter ve ARGYLE Michael (2003). "Uses of The Internet and Their Relationships with Individual Differences in Personality", **Computers in Human Behavior**, C.19, S.1, s.59-70.
- JONES Steve (1997). "The Internet: Critical Issues", **Critical Studies in Mass Communication**, C.14, S.2, U5-U5.
- KARASAR Niyazi (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KATZ James ve ASPDEN Philip (1997). "Motivations for and Barriers to Internet Usage: Results of A National Public Opinion Survey", **Internet Research-Electronic Networking Applications And Policy**, C.7, S.3, s.170-188.

- KENYON Gerald ve MCPHERSON Barry (1974). "Approach to The Study of Sport Socialization", **International Review of Sport Sociology**, C.9, S.1, s.127-129.
- KIESLER Sara ve KRAUT Robert (1999). "Internet Use and Ties That Bind" **American Psychologist**, C.54, S.9, s.783-784.
- KING Storm ve MOREGGI Danielle (1998). "Internet Therapy And Self-Help Groups – The Pros And Cons", **Psychology And The Internet: Intrapersonal, İnterpersonal, and Transpersonal Implications**, Ed.: Jayne Gackenbach, San Diego: Academic Press, s.77-109.
- KRAUT Robert vd. (1998). "Social Impact of The Internet: What Does It Mean?", **Communications of The ACM**, C.41, s.21–22.
- KRAUT Robert vd. (1998). "Internet Paradox - A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being?", **American Psychologist**, C.53, S.9, s.1017-1031.
- KRAUT Robert vd. (2002). **Internet Paradox Revisited**. **Journal of Social Issues**, C.58, S.1, s.49-74.
- LAVIN Michail vd. (1999). Sensation Seekingand Collegiate Vulnerability To Internet Dependence. **Cyberpsychology & Behavior**, C.2, s.425–430.
- LI Dongping vd. (2010). Stressful Life Events And Problematic Internet Use By Adolescent Females And Males: A Mediated Moderation Model. **Computers in Human Behavior**, C.26, S.5, s.1199-1207.
- MICKELSON Kristin D. (1997). "Seeking Social Support: Parents in Electronic Support Groups", **Culture of The Internet**, Ed.: Sara KIESLER, Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, s.157-178.
- MOK Diana, WELLMAN Barry ve CARRASCO Juan (2010). "Does Distance Matter in The Age of The Internet?" **Urban Studies**, C.47, S.13, s.2747-2783.
- MORAHAN-MARTIN Janet ve SCHUMACHER Phyllis (2003). "Loneliness and Social Uses of The Internet", **Computers in Human Behavior**, C.19, S.6, s.659-671.
- NIE Norman ve ERBRING Lutz (2000). **Internet And Society: A Preliminary Report**. Stanford, CA: Stanford Institution for The Quantitative Study of Society.
- NIE Norman vd. (2002). "Internet Use, Interpersonal Relations, And Sociability: A Time Diary Study", **The Internet in Everyday Life**, Ed.: Barry WELLMAN ve Caroline HAYTHORNTHWAITE, Oxford: Blackwell, s. 215-244.
- OZANKAYA Özer (1991). **Toplum Bilim**. İstanbul: Cem Yayınevi.
- PARKS Malcolm ve FLOYD Kory (1996). "Making Friends in Cyberspace", **Journal Of Communication**, C.46, S.1, s.80-97.
- ROBINSON John vd. (2000). "Mass Media Use and Social Life Among Internet Users", **Social Science Computer Review**, C.18, S.4, s.490-501.
- SANDERS Christopher vd. (2000). "The Relationship of Internet Use To Depression and Social Isolation Among Adolescents", **Adolescence**, C.35, S.138, s.237-242.
- SILVERMAN Toby (1999). "The Internet And Relational Theory", **American Psychologist**, C.54, S.9, s.780-781.
- STEPANIKOVA Irena, NIE Norman ve HE Xiaobin (2010). "Time on The Internet at Home, Loneliness, and Life Satisfaction: Evidence From Panel Time-Diary Data", **Computers in Human Behavior**, C.26, S.3, s.329-338.

- SWICKERT Rhonda vd. (2002). "Relationships Among Internet Use, Personality, and Social Support", **Computers in Human Behavior**, C.18, S.4, s.437-451.
- TSITSIKA Artemis vd. (2009). "Adolescent Pornographic Internet Site Use: A Multivariate Regression Analysis Of The Predictive Factors of Use And Psychosocial Implications", **Cyberpsychology & Behavior**, C.12, S.5, s.545-550.
- UCLA Center For Communication Policy (UCLA). (2000). **UCLA Internet Report: Surveying The Digital Future**. Los Angeles: UCLA.
- WANG Hua ve WELLMAN Barry (2010). "Social Connectivity in America: Changes in Adult Friendship Network Size From 2002 To 2007", **American Behavioral Scientist**, C.53, S.8, s.1148-1169.
- WINZELBERG Andrew (1997). "The Analysis of An Electronic Support Group For Individuals With Eating Disorders", **Computers in Human Behavior**, C.13, S.3, s.393-407.
- ZHAO Shanyang (2006). "Do Internet Users Have More Social Ties? A Call for Differentiated Analyses of Internet Use", **Journal of Computer-Mediated Communication**, C.11, S.3, s.844-862.

A Study on the Effect of Internet Use on University Students' Social Life

Serkan Dinçer^{iv}, Mustafa Mavaşoğlu^v, Fehmiye Mavaşoğlu^{vi}

Extended Abstract: The purpose of this study was to research the effects of Internet use on social life of university students. The study specifically addressed the following research questions:

1. What are the university students' opinions about the effects of Internet use on social life?
2. Is there a relationship between time used on Internet and social life?

Students were first asked why and to what end they use Internet. Results in surveys indicated that they most use it for study and communication. With regards to the purposes of Internet use, no significant difference was found between groups neither in pretest ($F_{(1,58)} = .22$; $p = .64$) nor in posttest ($F_{(1,58)} = .01$; $p = .94$). Variations in purposes of Internet use between groups were not statistically different, either ($F_{(1,57)} = .02$, $p = 0.89$, $\eta^2 = .00$). However, despite statistically insignificant differences, a decline was observed in rates of Internet use for communication in students in control group (CG) while Internet use as a mean of communication for students in treatment group (TG) showed a high increase.

Pretest scores did not show differences between participants' departments and daily Internet using time ($F_{(1,58)} = 2.278$; $p = .11$; $\bar{X}_k = 2.27$, $\bar{X}_d = 3.20$) nor time allocated to social life ($F_{(1,58)} = 4.00$; $p = .05$; $\bar{X}_k = 7.07$, $\bar{X}_d = 6.13$). With regards to same variables, posttest did not reveal significant differences between groups in terms of time devoted to social life ($F_{(1,58)} = 3.95$; $p = .06$; $\bar{X}_k = 7.20$, $\bar{X}_d = 6.33$) while groups significantly differ regarding daily Internet using time ($F_{(1,58)} = 10.94$; $p = .00$; $\bar{X}_k = 2.63$, $\bar{X}_d = 4.40$).

As regards changes in groups concerning daily Internet using time and time allocated to social life, no significant difference and relationship was detected in terms of changes of time spent on social life ($F_{(1,57)} = 1.24$, $p = .27$, $\eta^2 = .021$) while changes about daily Internet using time were significantly different between groups ($F_{(1,57)} = 8.33$, $p = .00$, $\eta^2 = .13$).

Keeping groups under control, relationship between Internet use time and time allocated to social life in participants was reinvestigated based on increased time in participants to do both. Pretest results did not show significant relationship between Internet use time and time allocated to social life ($r = .04$, $p = .77$) while posttest scores revealed a significant but negative relationship between these variables ($r = -.47$, $p = .00$).

To the question how they spend their leisure time, a majority of participants ($n = 48$) responded that they were meeting with family members/friends in their spare times while others declared that they were reading ($n = 5$).

Participants were also asked whether computers have dehumanizing and desocializing effects on society and individuals. Most of participants in both groups indicated in pretest that Internet use dehumanize and desocialize ($n = 33$) while this rate was seriously declined in posttest ($n = 14$). As to this change in answers with relation to that in Internet use time, participants having increased time of Internet use were observed to change in posttest their positive answer about desocializing effects of Internet and therefore a significant relationship was obtained between

^{iv} Arş.Gör., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, dincerserkan@cu.edu.tr

^v Yrd.Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi ABD, mmavas@cu.edu.tr

^{vi} Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi ABD, fmasvasoglu@gmail.com

changes in Internet use time and change of mind regarding socializing effects of Internet ($r=.36$; $p=.00$).

Although the participants reported an educational use of Internet at first, they also declared a use for communicative purposes. When examined closer, this means that the more participants in TG increased Internet use time, the more they used Internet for communicative purposes. Another point which is important is that times spent for both Internet and social life were together increased. Despite significant difference with respect to Internet use time, times devoted to social life did not significantly differ between groups; this could be better explained by recreational patterns of the participants. As to spare time activities, they reported meeting with family members/friends. This response as considered with negative relationship between Internet using times and times allocated to social life causes to lead to contradicting conclusions but especially with the aid of qualitative data gathered during interviews, it is clearly understood that participants differently interpreted concepts and accordingly gave different answers.

The major reason for different results obtained both in the present or previous studies seems to be related to the question "what is socialization?" Many students defined socialization as sharing between more than one individual at the same time and the same place. Negative relationship and contradiction between variables were due to the fact that the participants did not consider online communication with family members/friends as Internet use but ordinary talking.

This explanation seems to be supported by changes between Internet using times and by changes of mind concerning socializing effects of Internet. Because participants, having increased time of Internet use regardless of group, changed their previous statements about Internet and socialization, indicating that Internet had rather socializing effects. Between these changes, a positive relationship was detected which was previously reported in Stepanikova, Nie, & He (2010).

One other important conclusion is that some participants, especially those being poor at communicating, indicated that they preferred to have an online chat with somebody instead of face to face meeting. At this point, participants said that communicating by using texts made easier for them to control what they want to express. Accordingly, the present work found, as previous studies (Bromberg, 1996; Robinson et al. 2000; Parks & Floyd, 1996; Winzelberg, 1997) did, a supportive feature of Internet for social life.

In conclusion, despite a tendency to believe that Internet dehumanizes and desocializes people, we think that Internet has positive effects on social life of people. We suggest, in the present study, a revision/redefinition of the term socialization and a creation of a concept such as digital socialization to avoid possible contradicting results in futur studies.

Until today, the rapidly increasing use of Internet has been examined in many areas. The most controversial results have been presented by studies related to the effects of Internet use on social life. These results pointed out both positive and negative relationships between Internet use and social life. These different findings may be better explained by the fact that the term socialization is differently defined by individuals. Keeping in mind these different definitions of socialization, this study aimed to research the effects of Internet use on university students' social life. For this purpose, Internet use and social life of students being divided into two groups depending on Internet using time were comparatively examined in fall and reexamined in spring semesters. Results showed positive and supportive effects of Internet use on social life.

Keywords: Internet use, social life, desocialization.

